

و خاتقاہش را ستمہ بالفتح گویند قریب قصبہ آ رہ عمر ششستاد و دو
 سال بود گاہے بطریق سیاحت ہم گذران فقیر و قصبہ پہلوانی شدہ
 بود ناگاہ بضرورتی اتفاق و رود و سے درین قصبہ افتاد و ملاقات
 حضرت شیخ العالمین رضا آمد تا دیر و بروئے آنحضرت نشست قریب
 وقت مغرت رخصت شد باز روز دیگر حاضر آمد بچندین تا آیا میکہ قاسم
 داشت ہر روز حاضر میشد و چون کترین بندگان و مقابلے نشست
 میگفت کہ درین عمر شستا و سالہ سیر عالمی کردم اما بچندین جمال نورانی
 و مردم تراض نہ در فرقہ اسلام دیدم نہ در فرقہ ہنود و چندانکہ فکر کردم بجز
 نصرت روحی در حسب شریف شان نیامتم بدن اسطیقاقت مانده اما
 روح پاک متصرف بدن است کہ کار خود ہمہ از جسم میگرد و زرنہ درین
 ایام پیران ساکنے کسے چندین ریاضتہا را التزام نہ داشتہ کہ سیرے
 ایام راحت است نہ وقت ریاضت نقل است شاہ ارضی علیہ السلام
 کہ از فرزند ان خلف خواجہ بود و در پشتے مرد صاحب دل بود نہ روزی
 در خاتقاہ شیخ العالمین رضا وارد شدند حضرت شاہ جمن قدس سرہ
 در ملاقات و اخلاق با ایشان بود نہ برسیدند یکدم تقرب اتفاق
 سیر این دیار افتاد گفتند ارادہ دیار بنگالہ دارم چون بمسافت یک کرہ
 این قصبہ باقی بود بوسے عشق بمشامم رسید و دماغ جان را معطر خست
 کشان کشان تا اینجا رسانید و از ملاقات جناب شہابیس سرور شدیم
 و اشتیاق ملاقات صاحب خاتقاہ و چند شد اگر درین وقت ممکن باشد

اطلاع فقیر ضرور است میرنور الحسن صاحب که از قرابت قریب میرنور
 آنحضرت اند براسے خبر و خلوت شریفی رفتند و آنحضرت را از قبیلہ
 بیدار کردند و عرض داشتند کہ مردے در لباس جوانان زند شرب از
 فرزندان خواجہ مود و وحیثت شریفی آوردہ است تمنا سے ملاقات دارد
 شاہ جن صاحب در توضع و اخلاق و سے اند آنحضرت رفو فرمود مرد
 صاحب حال معلوم میشود اثر و سے تلابیجامے آید بگو کہ حاضرے شوم
 البشان باز آمدند و خبر شریفی آوری از خلوت شریف میگفتند کہ آنحضرت
 ہم از عقب شریف آورد و بجز ملاقات چندان مسرور و دلشاد شد
 گوئے در خود نمی گنجید تا دیر ماند و تقریب چہرے در میان بود چون ہم
 را از راه رخصت طے منزل برادہ بود بان عذر خود ہم رخصت گرفت
 و روانہ شد لقل بہت بخنا و سنگہ بہرینے بود و برادش
 او دان سنگہ ستوطن بوضع چند ہر یا متصل قصبہ جہانان از فرقہ زینداران
 از کسی فقیر مند و چیزے یافتہ بودند و ہر دو در کسب آن میکوشیدند
 ناگاہ بعد عمرے و روزگارے دراز کہ دین سعی بکار شدہ بود عقدہ
 در کارش افتاد و بختا و سنگہ متحمل آن بار القباض نشد دیوانہ وار
 جا بجا کہ مقام فقر ابر بود و سے زنت و تخصیص فقر از اسلام و کفر شد
 و یا ہر کسی در اظہار طلب سخن باستان چون دیوانہ میکرد و باز نا امید
 از آنجا بر میگشت و بسودا مشہور شد روزی رفتہ رفتہ در خانقاہ رسید
 و مضمون این شعر در زبان خود او نمودہ است نہ من بہرہ گرد گوچہ و بازار میگردد

مذاق عاشقی دارم پیے دیدار میگروم و از طلباء خائفان پرسید که حضرت
 کجا هست چون دیوانه و شش بود جواب دادند که وقت ملاقات نیست
 برو و اگر طلب طعام شب داری از سودی دهانیده آید گفت ما را از
 طعام غرض نیست فقط ملاقات حضرت میخواهم و درین رد و بدل
 آواز بلند شد آنحضرت که جلوه افروز قطع دیگر پیش والان مسجد بود
 پرسید کیست و چه می گوید خادمان بارگاه عرض کردند دیوانه است
 شوریده حال سخن بیت میکند هم درین سخن بودند که سنگه ند کور
 پیش قدمی کرده رو بروی آنحضرت آمد و سخن پریشان آغاز نمود
 حاضران خاستند که ویر ازین طور باز دارند آنحضرت فرمود بگذارید
 منع مکنید که او دیوانه من است آن زمان خلق زده است که این مرد عین
 و گرسهت بعد چند ساعت که وقت نماز مغرب آمد فرمود خصمت
 شوفر و خواهی آمد چون صبح باز آمد بر خود می پیچید و حسرت می خورد که
 چندین اوقات شهر بشهر و دیه بدیه میگردان شدم و حال اینجا معلوم
 نبود بعد حل عقده دشوار خود سستی میکرد و سخن مستانه می گفت
 که اثرش بر دل می آید گاه گفته حضرت جی چون در همه توبی ما را
 سرگردان چراوشتی گاه گفته همه توبی ما را بدنام می کنی بعد از چند
 ایام که باز آمد بے ما بامی گفت حضرت نزد شما قریب و بعید برابر است
 دیگر باز ما را چرا بخود کشیدی روزی در مجلسین با مردمان شسته بود ذکر
 تصرف اولیاء الله از ان بیان او هم سخن آمد و گفت ما مرد و مقان

ہستم سخن پرداز می ندانیم قصہ حال از من اگر شنوند چیزے بیان کنم
 ماہمہ اجازت دادیم گفت زن پس من بقضائے حاجت بشری
 رفتہ بود و ہوش شد و بر زمین افتاد و بہر کسی ندیبرے بکار میداشت
 و سووے نمی دید ما را مردمان تکلیف دادند ما ہم رجوع باصنام کردیم
 نزد ہما و یو حاضر شدہ شفاے و سے خود ہم سکت مانند بازیدیکر
 اصنام رجوع کردیم دیدیم ہما را داخل مشکل نیافتیم گویا مجبور و
 عاجز اند چون از ہر طرف مایوس شدیم بخیالم آمد کہ چار رجوع دل
 بحضرت صاحب نہ آریم کہ حل عقدہ باطن ماہم ازوشدہ شاید
 حل این شکل ہم ازوشو و رجوع دل بحضرت آوردیم و چشم از غیر
 و سے بند کردیم فی الفور حاضر شد و فرمود کہ نشویش مکن بر صحت
 میشود و ساعے متوجہ حال بیمار شد بیمار طرفۃ العین بافاو آمد
 و خود غایب شد دستم کہ این طاقت تصرف کہ حضرت صاحب
 راست و فریاد سے کہ ایشانراست نہ ہما دیوراست نہ رام
 رانہ دیگر اصنام روز کے پیام برادر خورد آورد کہ از چند سے
 بعضے خطرات در وقت مراقبہ مے آید و ازان پس فتور سے وقع
 است حضرت فرمود اورا بگو کہ برائے یکر و ز حاضر شود بختا و سنگہ
 گفت حضرت نزد شما اینجا و اسجا بر بہر بہت باز اینجا طلبیدن چہ فرود
 آخر رفت و اورا یکبار ہمراہ آورد و مقصد رسانید بعد انتقال بحضرت
 ہم ہر دو برادر آمدہ بودند و بر مزار شریف تا دیر عرصہ طویل کردند و بیجا

مراقب شدند و ریافت مطلب از مزار برو سے سهل کار بود اکثر احوال
 در ریافت سے گفتے مشاہدات معاینہ در پیرایہ نقل شخصے قوم کا ہمتہ
 مختیار دست حق پرست حضرت شیخ العالمین رضہ ایمان آورده و اسلک
 از اوست و آردہ بود متناسے کشف بصری و شہت عنایت ازلی میسر
 حال و سے شد شغل کشف بصری بوسے از زانی فرمود و ارشاد
 نمود اگر چند سے محنت بکار کنی و بہت مردانہ بدرقہ راہ گیری بحشم
 سر از بیجا زبانت مدینہ منورہ ہو دیگر چاہائے مستبر کہ میتوا سے کرو
 و اصل مقصود ازین قسم تغال ہمین است و در عرصہ دو ماہ اور ازین قدر
 مشافی شدہ بود کہ تا تہ خانہ ہمسایہ کہ یکے بعد خانہ دیگر سے بود
 از مکان نشست خود شب و روز برابر سے دید و ہر شخص و ہر چیز
 کہ در قطعات مکانہائے ہمسایہ بود بے تامل نشان می داد و ہرگز
 خطائی دید و در دیوار حجاب نمی شد و مکان تاریک و شب تاریک
 غلامی بر رو کشیدہ ہر چیز سے دید معاینہ ہو و ہم احمد خان ہجرت
 پوری در عرصہ سکونت و توطن خود موضع گویا ضلع سارن از فقیر
 فرقہ ہندو کہ وارد موضع مذکور بود بلاقات رفتند دیدند کہ چند یاران
 ہمراہ وارد از ہر جنبہ گفتگو پیش آمد پس سید اتفاق میاحت گوشہ
 را بسیار پیش آمدہ حال فقرا سے زمانہ ہم بیان باید کرد گفت ہر جا
 کہ رسیدیم بچہ صورت فقر سیرت در کسے نزدیک نہ و سلام نہ و
 کفر ہر دو فریق و طلب دنیا بلباس فقر سر گرم اند کرد و قصہ پہلواری

در کشف بصری

ہرچہ بہت استنجاہت اگر کسی مناسبے زیارت فقیر وارد در کنار در
 و اگر خدمت کاملی آرزو کند خدمت شیخ العالمین اختیار کند گفتند کہ شما
 اتفاق گذروران قصیدہ افتادہ است یا کہ دیگر نزد شما چیز بہ بیان
 کردہ گفت ما خود رفتہ ایم وہ پانزودہ سال است کہ عقدہ و شوار و کار کن
 افتادہ ہر یاد و دیدیم و میر و حرم کردیم از کسی چارہ کار ندیدیم و ہر شد
 من گفتہ بود اگر تر عقدہ پیش آید حل آن از بزرگے کنی کہ در قصیدہ پہلوی
 سکونت دار و چون اورا خواہی دید خواہی دانست کہ کامل چنین کس را
 می گویند و از جاسے دیگر درین زمانہ فتح باب متعذر است بالآخرہ حسب
 فرمودہ ہر شد در قصیدہ مذکور ہستم در ایامی کہ تعمیر بالاخانہ مولوی
 محمد قاری در خانقاہ ہمیشہ غنیمت شمرودہ خود را داخل زمرہ فرودان
 کردیم و آنچہ اجرت می یافتیم کفایت خود می ساختیم و ہر روز آخر وقت
 کہ آنحضرت در پیش والان مسجدمشیت میفرمود و جیلہ سلام رو بروی
 شدیم و ساعتی استادیم گاہے سخن از ما پرسید و نہ من چیز
 عرض ہستم روز سوم در کار خود فتح باب یافتیم صبح چہارم بر دستور
 با فرودان ہسر کردیم وقت شام بارادہ خصت سلام کردیم در آنوقت
 این قدر فرمود خواہی رفت عرض کردیم اگر حکم شود و خصت شدیم
 مولوی ممدوح و دیگر کار پروران تعمیر از راہ ہر بانی بسیار گفتند کہ چرا
 روی کار خوبی سے کردی چسکہ بباش من جیلہ پیش کردہ خصت شدیم
 و نام دیگر بر اوران مولوی محمد قاری و احوال سپیدالعلی اسد العرفان است

برکاتہ ہر چہ ورین روز ہا ویدہ بود و مفصل بیان کرد کہ خان مذکور را جاسے
شک نماذ خان مذکور نے گفتند کہ چون سخن و س کے مطابق ہنستم
و ہرگز دران ریبے ندیدم گفتم عقده و شوار وارم اگر از راہ لطف
حل آن کنی و مننتہ بر جان من نہی دور از کرم نباشد و اظہار
مطلب مکروم آن فقیہ گفست ماہ و مسافر ہم صبح خواہم رفت اگر اول
صبح آئی جواب تو گفتم آید حسب حکم و س کے اول صبح صادق حاضر
شدم گفست شما اکثر پیرے از و عارفی کردید و بی خوانندید و بد آن
سبب گاہ گاہ از عالی جنابے مشرف و خواب میشدید روزے
از شما خون ناحق واقع شد از بیجنت آن دولت از دست رفت
گفتم آنچه گوشائین بیان کردند راست است است البتہ شبے
از ما خون ناحق شدہ کہ روز و س کے در خانہ من از راہ نقب آمد از خواب
بیدار شدم و بسوسے و س و دیدم بگرخت تعاقب کردم آخر آلا
دوان دوان عقب و سے بجا رسیدم و بضربت شمشیر او را کشتم و از آن
شب باز مشرف نشدم و قبل ازین بیشتر از جمال جہان آرا و رسول
کریم صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم بلازست اکثر در و مشرف میشدم
بارے سنتے و بگریم بر خان من نھند کہ تدبیر عفو تقصیر و باز بدست آمدن
دولت رفتہ دریافتہ فرمائید کہ بسیار توبہ ہا کروم لیکن ثمرہ نداد و تقاب
از روسے مقصود نکشود ساعته تامل کرد و سکوت و زبید بعدہ گفست
و نظر ما بجز شیخ العالمین کہنے نیست کہ باز شمارا بر سر دولت زوتہ آرد

اگر تو انید بخدمت و سکه حاضر شوید و بد و توسل کنید بعد رخصت
 از سکه چند روز توقف کرده در عرس بیع الاول بجناب شیخ العالمین
 حاضر شدیم و مفصل حال خود و حال آن فقیریند و عرض دیشتم و گفتم
 که اکنون از سر نو تو پیس کنیم که دیگر خون ناحق نکنیم بخدمت آنحضرت از کمال
 نوازش و کرم تسلی داد و بدو و طریقہ ارشاد فرمود بعد چند سکه از طلا
 در و طریقہ باز بدولت خود رسیدیم و الحمد لله علیک ذلک لقل است
 مولوی ابوتراب صاحب دامت برکاتہ فرمود در ایام عرس بیع اول
 از شہر سردوان سے آمدیم در منزل کے کنارہ دریا راہ بود سواری می فرما
 حاجے محمد میرن علیہ الرحمہ گفتند کہ بہل شستہ پاور دکر داند کے
 دراز کنتم و پیادہ شدند سوار کے با دور رفت و او شان عقب ماندند
 و کنارہ دریا و درو پرتاب تیراز ما مفاصلہ افتاد تا آنکہ در انتظار شان زیر
 درختے توقف کردیم چون رسیدند می گفتند کہ کنارہ دریا بزرگے
 در لباس و رویشان پس با ہمابت ایستادہ بود و چنان معلوم شد کہ ہا
 کسے است قریب رسیدیم و سلام کردیم فرمود مولوی ابوتراب سپر
 شاہ نعمت اللہ قطب زیت گفتم بے ما ہمہ پر رسیدیم کہ نام و مسکن آن
 بزرگ پرسیدہ بودید جواب دادند خیال سمعنی نہ آمد پس ملاست کرد
 و نفرین نمودم نقل است میان نوازند چارگانمی ازین حقیر مولف
 کتاب میگفت کہ وقت غزم این قصبہ از شہر خطیب آباد مولوسے
 بشارت علی عملی بن دادند کہ براسے سن از حضور شیخ العالمین اجازت

گیری گفتم این عمل خاندان قادری نیست آنحضرت هرگز اجازت
 نخواهد داد که خلاف دستور شیوخ است بلکه دخل و طریق غیر ممنوع
 می دانند مولوی موصوف گفتند بے چین است که می گوئی اما
 باید برو و طلب اجازت باید کرد و باز انکار کردم و او ابرام تمام کرد
 سبب طلب اجازت از حضور شیخ العالمین رضازوے پرسیدم
 گفت بعد از آنکه مراجعت خواهی کرد خواهم گفت چون بشرف
 قدمیوس آنحضرت حاضر شدم و فایز گردیدم التماس و سے
 عرض داشتم آن عمل را ملاحظه کرده فرمود از طریق قادری نیست
 نه از جائے مراجعت است لیکن اگر ایشان را خواندن آن خواه
 میخواه منظور است مضایقه ندارد و عمل آرزو چون بمولوی موصوف
 باز ملاقات کردم مفصل حال گفتم بجز و شنیدن اجازت گفت لا ریب
 آنحضرت غوث قوت است پرسیدم از اول کار تا آخر باین ربط محبت
 که با من نه دارید اخفای سسر کردید اکنون شرح آن ضرورت است گفت
 اصل کار بمقصود از تحصیل اجازت نه این بود که ظاهراً پیدا شد بلکه
 مراد دیگر است و در کتاب دیده ام که یکجا از علامت غوث آن است
 که در هر طریق جو تعالی ویران صرفی تمام بخشیده حکم او نافذ است
 بر هر چیز حتی الشجر و حجر و غیره و در طریق دیگران دخل کردن نمیتواند
 بنا بر این امتحان این عمل را چند جا که خیال منعی داشتم پیش کردم
 هر کس عذر کرد که عمل موکلانی است و از طریق قادری نیست اجازت و اوان

منی تو انکم مبادوا از موکلان ضرر رسد بالاخره معرفت شما بجنود
 شیخ العالمین رفته فرستادم آنحضرت با وجود عذر اجازت داد و فرمود
 که قباحتی نسبت و نسبتی که قول صاحب کتاب راست است و
 آنحضرت در محل ضرر موکلان ما را هرگز نمی اندخت که نسبت دیگر شیوخ
 زمانه عنایت و سه بر حال ما زیاد است مگر آنکه دانست که موکلان بر
 اجازت و سه رض ضرر رسانیدن نمی توانند معاینه آنحضرت
 رضی الله عنه را بر هر چیز تصرفی نام بود *حَتَّى الْمَرْضَى وَالْقَضِيَّةَ*
 در بیمارینا مکرر دیده شده که مطلق طاقت ندارد و روزی مجلس عرس با زیارت
 آثار شریف رسول صلی الله علیه و سلم آمد خادمان را فرمود که کسی
 طور ما را بمجلس باید رسانید و با استعانت خادمان تشییرت آورد و
 معمول چنان نشست فرمود که سر موثر مرض معلوم نمی شد و مجلس از
 آخر شب تا نصف النهار قایم ماند بعد فریغ باز همچنان بیمار ماند
 که طاقت گام زدن نبود چنانچه یکبار در عین ایام عرس
 ربیع الاول تکلیف پیش و سهال سخت بود که طاقت رفتن تا بیت الخلا
 نداشت شب یازدهم و روز یازدهم حرج زیاد شد که نوبت سهال
 با پیش در شب چهل و پنج بار رسیده و در روز پنجاه و سه بار پا قدر
 کم و زیاد بوده باشد و طاقت مطلق نماند از ترود خاطر اجابت شب
 فقط قفل کرده شد و مجلس موقوف ماند لیکن آنحضرت در قفل با استعانت
 خادمان مجلس را رونق بخشید و تا اختتام قفل دوزانوبی تکیه زدن

مراقب ماند باز در خلوت شریف تشریف برد صبح که اشتداد وضعف دید
 و پیش نیز بدستور فرمود که مشب شب و دوازدهم ربيع الاول است
 از مرض جنگ خواهم کرد و مجلس موقوف نخواهم نمود و روز دوازدهم
 زیارت موسی شریف بنوی صلوات الله علیه و آله وسلم است باید
 دید تا نصف شب دوازدهم همچنان تکلیف بود و انعلامان بارگاه
 عرض هشتم که هرگز خیال مجلس سماع نقره نموده شود و صبا وضعف
 رو باشد و آرد چون از اطلاع وارد و صادر فراغت دست و آرد
 مجلس قل فرش کرده شد پاست از شب باقی بود که آنحضرت
 فرمود ما را بر و آید و مجلس سپید غلامان و دوش در بغل و آرد مجلس
 آوردند از آنوقت که روزان و در مراقبه نشست برابر تا نصف آنها
 که وقت اختتام مجلس بود بے استعانت تکیه بیک جلسه ماند و باز
 بعد فراغ مجلس بے استعانت عصا و خادمان در خلوت تشریف
 فرما شدند چون مؤذن اذان ظهر گفت بے استعانت احدی
 برائے نماز مسجد شریف جلوه افروزش دو باز متوجه کار زیارت
 گردید و حسب معمول تا اختتام دو غزل مدحیه الیتاوه ماند از اول
 تا آخر مجلس زیارت خلاف معمول در هیچ امر بوقوع نہ آمد بعد نماز
 عصر و فراغ جمیع امور متعلقه عرس بخلوت شریف رفت هنوز قیام
 رقی باقی بود که تکلیف مرض و جرج آن شروع شد فرمود حالاً از بیمار
 پاک ندارم گو باید و روز بروز شدت مرض زیاده می شد تا آخر ماه

حق تعالیٰ صحت کامله عطا کرد و چنین معالده بیشتر و کثرت و مدت
 مشاہدہ افتاد و مولف کتاب میگوید مماثل این حال حال بزرگ
 در اسلاف جناب مولوی ابوتراب صاحب و امت پرکاتہ از کتاب
 حکایت نقل نہیں سو دند کہ بزرگے زانامش یاد دارم بیماری تپ و لرزہ
 از شش ماہ بود بیشتر لرزہ وقت نماز آمدے و آن بزرگ گلیم را از دو
 بر کشید و بہاوسے و فرمودی اسے لرزہ تا زمانیکہ از وضو و نماز فارغ
 شوم درین گلیم ہنس گلیم در لرزہ آمدے و خود متوجہ نماز شدے
 و ہچوچ و تندست گذاروے بعد فارغ باز گلیم بردوش کشیدے
 و گفتے اسے لرزہ بیا کہ از نماز فارغ شدم و فی الفور لرزہ دیر اگر تھی

حکایات متفرقات مشتمل بر نواید چند بلا ملاحظہ
 ترتیب و مناسبت در میان حکایتها و احوال ^{شہداء} ^{مہدیہ}

رضی اللہ عنہ نقل است

در شجرہ سابقہ کہ مریدان رعایت میکردید بجز یک نسبت قادر
 آبا نیہ حضرت محبوب سبحانی قطب بانی عوٹ اصدانی رضی اللہ
 دیگر نوشتہ نمی شد از عہد حضرت تاج العارفین جناب شیخ سید و سالہا
 برین منط گذشتہ روزے حضرت شیخ العالمین رنہ وقت ظہر معمول
 مراقب بود اتفاقاً از جناب مستطاب امام تمام سبط الرسول قرہ
 علیہ البتول امام حسین علیہ السلام مشرف شد از جناب فرمود کہ

که نام من در شجره چنان نوشته نمی شود و آیا در پیران شما داخل میم و میثقی ازین
 کلام سخت بردل شیخ العالمین آمد سر از مراقبه برداشت و بیایان و
 خادمان فرمود که از امر و زور شجره اسامی پیران نسبت ثانی حضرت محبوب
 سبحانی و نسبت ثانی خواجه معروف کریمی و سید سلیم رضی الله عنهم
 همه و غسل کنند و از تکامل فرود گذارند و نسبت نکند و در معنی تقید بلوغ و نند
 اکثری از دوستان استفسار سبب با خود یا میکردند آخر از مولوی ابوتراب
 صاحب دامت برکاته و بعضی محران اسرار مفصل بدریافت آمد
 نقل است من فرمود مولوی ابوتراب صاحب دامت برکاته
 که غم زیارت قبر شریف سید اشرف جهانگیر قدس سره کردیم وقت
 رحلت از حضور شیخ العالمین رفته حکم شد که از سید چراغ در گاه هم
 براسه حاجات طلب خواهند داشت اگر عنایت نه یابند و راه
 عطا مسدود بیند تریخ ما کرده عرض دارند چون بقصبه کجوه سپیدیم
 و شرف زیارت فایز گردیدیم اول تا متر بسته حال خود اهتمام کردیم
 که برکسے حال وطن و مسکن با ظاہر نشود لیکن لطف و محبت تر آنکه تا
 دوکانداران هر کسے که سے دید میگفت که اینها از قصبه پهلوی می آیند
 و قریب بقنا و نفر از اوگان که در صحن مزار شریف بسته و داشتند
 با خود هاسے گفتند که این مرد پسر شاه نعمت الله ولی است کسی
 میگفت پسر شاه نعمت الله قطب است چنانچه از بعضی پرسیدیم
 که بکدام آثار شناخته ایا اتفاق سیر و قصبه پهلوی شده است

گفت زفته ام اما هر کس می گوید مانیز می گویم و حال آنکه محض
 مسافر و زفته بودم القصد هر روز بر مزار مبارک حاضر میشدم
 و در فاتحه و زخو است چراغ مزار شریف میکردم اما مطلقاً اتفاقاً
 که ازان احتمال قبول عرض با شد یعنی پنجم و ارشاد حضرت
 شیخ العالمین رفا از خاطر سهو زفته بود چون غم مرادیت وطن مصمم
 شد یکبار یاد آمد که تبریح شیخ نکر دم امروز استقامت و اقامت
 باید کرد و رخت سفر باید کشاد و از رفیقان عذر خواستم و بر مزار شریف
 حاضر شده فاتحه خواندم و تبریح شیخ العالمین رفا پیش مزار شریف
 مراقب شستم فی الفور گو یا برای العین دیدم که حضرت سید
 باین قبر بر جاسه نماز شسته اند گفتم چراغی از تبرکات مزار شریف
 ثنا دارم بحال لطف و باو بی تمام روز انوشده متوجه گردیدم و نور
 بسیار خوب و برخاست چراغ گل که باین قبر روشن بود آورده
 گفتم حاضر است عرض کردم خادمان در گاه هدیه چراغ روضه تبرک
 کم از شصت و نهقا و روپیه نیکم نزد و بنا بر خاتمه ازین چراغ خاص
 بی نصیب است که این قدر سیرت است مطامحت ندارد و مانیز از جمله
 هستم مگر مبلغ ده روپیه فاضل از راه خرج دارم یقین است که خادم حضور
 باین قدر قلیل متوجه نخواهد شد مگر ز غنایت حضور و آرزوی
 دیگر آنست که تخصیص بکایسته نباشد بر اسلحه هر کار که روشن
 کنم بر آید و تمام خادمان را و اطباء و سایر از مراقب بر شستم و خادمان را

طلب کردم آمد و به همان جلسہ کہ سید قدس سترہ را در مراقبہ
 دیدہ بودم روزانہ پیش من نشیبت گفتم چراغی از تبرکات در گاہ
 تناواریم گفت بسیار خوب ما خود اول نیت کردہ بودم کہ قوت
 خصیت خواہم داد گفتم فردا اول صبح نماز گذارده سوار خواہم شد
 آن خادم برخاست و بے در خواست بہمان چراغ پائین روشن نزد
 من آورد و برہمان جائے کہ صلاے سید در مراقبہ دیدہ بودم بہ
 ہون جلسہ سید نشیبت و چراغ روشن پیش من نہاد گفتم حال ما
 معلوم است ہدیہ چہ قدر گذارم گفت ہر چہ منظور باشد باز گفتم کہ
 برائے شما گذارم تامل کردہ گفت خوب تحقیق فرمایند کہ ہدیہ چراغ
 پائین گاہے از شخصت روپیہ کم نشدہ مگر شما مبلغ وہ روپیہ عنایت
 کنید و فقیلہ و سکہ کہ روشن شدہ است از وسع علیہ مکنید و گلی
 چند از مزار شریف در آن انداخت و بزار شریف سپانیدہ گفت یاد
 این چراغ بالیشان میدہم کہ بہ حاجت دینی و دنیاوی کہ روشن کنند
 بر آید و بمن داد و چراغی دیگر آہنی کلان ہم داد و گفت این عطائی
 سید است سلام بر مزار شریف کردہ بگیرید و در دل گفتم کہ این تبرک با
 شدہ بود کہ بمن آموختند سلام کردہ گفتم و از آنجا خصیت شدم
 و خوب حقیقت خود دریافتم و قدر خود شناختم کہ پیش سید قدس سترہ
 وجود و قدر ما برابر وجود یک خس است کہ چندین مرتبہ التجارہ کردم سترہ
 توجہ نشد چون تبریح شیخ العالمین رقم کردم التفات و ملاحظہ فرماید

القدر مرغی داشت که با همسران می گفتند چون بحضور حضرت شیخ
 رسیدم مفصل حال عرض داشت چراغ پیش نظر آوردم حکم شد که بجای
 روشن کرده باشند تا این زمان که نوزده سال منقضی شده باشد از اهل
 حاجت یکروز هم چراغ فرصت ندارد و در راه محرم و ماه ربیع الثانی
 اهل حاجات زیاده می رسند و هم ازین جنس حکایات بزرگان بزرگوار
 نسبت شیخ العالمین رضوان الله علیه از حساب است چنانچه حکایت
 مخدوم یحیی امیری قدس سره که از خلفای شیخ الشیوخ شهاب ^{الدین}
 سهرورد قدس سره اند سابق گذشته مگر از ضبط قلم آورده میشود
 نقل است سید العلماء سند العرفاء است بر کانه می فرمود که
 روزی بر مزار شریف شیخ امیری قدس سره حاضر شد م بعد
 فاتحه مراقبه کردم مخدوم فرمود مبارکباد مبارکباد شیخ ترا تبه او اند
 که تو بان رتبه نتوانی رسید بلکه فهم آن نتوانی کرد و شکر شیخ اعجاز
 ما را پس شکیاق شد که کاش یکسے طور آن رتبه معلوم شد می فرمود
 فرمود که آن قریب است خاص بحضرت نبوی صلی الله علیه و آله
 و سلم که در سلف هم کمتر اولیاء بان بهره مند و سزوار شده اند و
 چه تفصیل کنم در همین است فرمودن رسول صلی الله علیه و آله و سلم
 در بیماری سیک از احباب شیخ العالمین رضوان الله علیه و سے این متفکر
 و اندوهناک بود ما را دیدن رنج ایشان گوارا نمی شود و از جهان پیش
 بیمار را تخفیف شروع شد تا آنکه صحت کلی یافت و هم دیدن بارک

در مرض آنحضرت که گیسو سحر کرده بود بیمار کے صعب بود و شدت
 و اندام از حد زیاد و رسول راضی اللہ علیہ وآلہ وسلم کہ تشریف آورد
 فرمود فلانکس سحر قوی کرده است و اینجا سحر را مدفون کرده اثر وی
 را باطل کردم خواهی آن گوشه را از زمین بر آرد بین خواهی همچنان
 مدفون بگذار که حال اثر سے ندرد و از صبح آن شب انزاله مرض شد
 و صحت رونمود نقل است روز سے و ایام بیماری خود آنحضرت
 تذکره فرمود از چندی خلق کہ بر آبیستی آمدند و خواست بیعت و سلسله عالیہ قرار
 حضرت مولانا رسولنار نے کنتہ حتی کہ اہل قرابت حضرت
 محبوب رب العالمین خواجہ عماد الدین قلندر قدس سر نیز اس حال
 سلسلہ حضرت مولانا محمد وارث رسولنا قدس سرہ بیعت
 سے کنتہ و حال آنکہ آبا و اجداد آنها بسبب قرابت و قربت
 کہ حضرت خواجہ دشتند و سلسلہ حضرت خواجہ مرید بودند ہم
 سبب آن چہیت سے ترسم مبارک اخلاف رضائے حضرت خواجہ
 کرده و آن در حق من سر اسر ضرر وارد اکثر تامل و تردد و اپنے قلب
 مشوش سے وارد و اشارہ بسید العلماء کرده فرمود کہ چون سو کو
 صاحب خواہند آمد براسے دریافت این کار از مزار حضرت خواجہ
 گفتم خواہد شد چون چند کس از معتکفان حریم اسرار از انجملہ مولو
 صاحب ایام صاحب و امست بر کاتہ نیز حاضر بودند و ہر کسے در وجہ
 آن راستے سے بروہان شب مولوی مدوح نجواب و پند کہ حضرت

مولانا رسولنہار ضی اللہ عنہ شریف آورو دوسرے مولانا ایشان راہینے
 شیخ العالمین را تشویش و تردد ایمنے چیت شاہ عماد الدین قلندر
 را ای معلوم نیست کہ من ایشان را از رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
 برائے خود درخواست کردہ بودم کہ این فرزند را مجھداً رعنایت شود
 تا طریقہ ما آباؤ کند کہ جزو سے ما کہستہ نیست و از ان جناب ما رعنایت
 شدہ و نیز عرض کردہ بودم کہ برائے اجرائے طریق شاہ عماد الدین
 قلندر بسیار کسان اند و ما را ہمین یک فرزند امیدوارم کہ اجرائے طریق
 ما ازو کردہ و در اول روز کہ درخواست ایمنے بہ مجلس شریف بنوسے
 صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم کردہ بودم شاہ عماد الدین قلندر از ان مطلع
 ہستند باز تردد چیت و این فرزند فرزند خاص نیست از عطامی
 حضرت رسالت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم صبح آتش مولوی مخرج
 بحضور شیخ العالمین رضی اللہ عنہ آمدہ و من کردند کہ شب پین بدم و چنان ہم
 آنحضرت ہمین قدر فرمود کہ بے راست است و ہمین سبب است چرا
 کہ در سلسلہ حضرت خواجہ رزاق اکثر فرزندان حضرت تاج العارفین رہ
 بیعت دارند و مجازاً برائے ان طریق اند و بیعت در ان سلسلہ
 با شخصوں میگیرند و سلسلہ حضرت مولانا از انہا کثیر اجراء یافت
 مگر بیعت من کہ بے درخواست جناب تاج العارفین رضی اللہ عنہ
 در سلسلہ حضرت مولانا گرفتہ بودند و بعد بیعت بہان وقت ارشاد
 کردند کہ شمارا بغلامی حضرت مولانا رسولنہار و او م تا یک کس اجرائے

طریق مولانا رسولناہم کرده باشد و بیعت دیگر برادران ما و طریقہ
 حضرت خواجہ رنہ گرفتہ شدہ بود و ہر چند اجازت جمیع سلاسل بہرے
 وادہ بود تا اجزاسے طریق حسب ارادہ حضرت تاج العارفین
 بظہور آمدہ سے آید باوجود آنکہ دستور منہست کہ وقت گرفتن
 بیعت از مرید سے پرہم کہ در کد ام سلسلہ سوخ عقیدت است تا
 در ان سلسلہ بیعت گرفتہ شود اما ہر کسے در خواست و سلسلہ حضرت
 مولانا سے وارد محض خال خال مردم و سلسلہ قاور یہ قلندریہ
 بیعت میکنند این محض خدب حضرت مولانا رسولناہم است
 رضی اللہ تعالیٰ عنہ نقل است سے فرمود مولوی ابو تراب
 صاحب دامت برکاتہ در مقام خوردہ کہ شہر کتاک دوازده کردہ
 مسافت وارد و از قضیہ پہلواری راہ یک و نیم ماہ وارد بودم از
 روسار آن شہر کیے بیمار بود ہر چند تدبیر با بکار بردہ اما سر موی
 نمی بخشید بعد چند سے کہ از ما مرتبط شد حال خود بیان نمود کہ اینجا
 مجذوب ہے صاحب مزار روز سے در نیاز و فاسخ کند وی
 سے پاس ادب مرعی شد تم خواب دیدم بس خضبتاک آمد و گفت
 ترا مجال آن شد کہ ادب فاسخ من ترک کنی و از صبح آن شب بیمار
 شد م راہ رہائے من اگر باشد بفرمانید ما در ان وقت خطرہ
 آمد کہ مجذوب صاحب تصرف معلوم سے شود اگر مرہم از جمال
 خود رفت گر و اندھے خوش بود سے وقت خواب شب فاسخ وی

خوانده بخواب فرم دیدم شخصی مجذوب صورت موسی پریشان
 در لباس خاکساران نزد من آمد و بر چارپائی نشست تعظیم کردم بسیار
 با تامل گفت که من هنوز سخن از مطلب دینی و دنیاوی در میان نه آورده
 بودم اما می خواهم که حاجتی به و بگویم یکبار دیدم که حضرت
 شیخ العالمین رفته تشریف آورد و ما و مجذوب سهرورد و بهر تعظیم فرمایم
 آن مجذوب بکمال ادب بر کنار چارپای نشست و حضرت
 شیخ العالمین رفته خطاب بمن کرده فرمود که شمارا منع نکرده بودم
 که در حاجات خود رجوع بخدمت مجذوبان مکنید چرا باز به اینها رجوع می
 کنید و آن مجذوب ازین سخن سزگون شد که با طاققت سخن نهد
 و ما هم از بهیبت ساکت ماندیم و آن حضرت برخاست و تشریف
 برد و مجذوب ما هم برخاست و رفت چون بوطن باز آمدیم روز
 بحضور اقدس آن حضرت تفصیل ماجرا عرض کردیم همین قدر فرمود
 که تو سل بشیوخ کرام خود در همه امر نیکو است آنچه ایشان خواهند
 و او مجذوب طریقه کے تواند داد و سابق هم شبها گفته بودم که بخدمت
 رجوع در حاجات ضرورتی نقل است سید العلماء است العرفان
 و است بر کاتمه فرمود که بضرورت گرفتن بمعیت بعضی مردان
 به تحریک شیخ امیر الله صاحب در قصبه سوان رفته بودم و
 ایام بسنت حضرت امیر خسرو دهلوی قدس سره بود مولوی
 ابراهیم صاحب بعد و روز از عقب قصد قصبه مذکور کرد و نزد چو

بهر خصت بحضور حضرت شیخ العالمین رفته حاضر شد حکم شد
 که مولوی احمدی را خواهی گفت که بنسبت سببت یا نه ایشان
 گمان نداشت بر زندگی گاه گاه بر طریق مسنون رسول صلی الله علیه
 و آله و سلم پیار آن نظر افت کرده میشود نیم از همان جنس بوده باشد
 لیکن چون بیشتر ملازمت سید العلماء و امت بر کاتر فایز شده
 بنظر آفر فوق الآداب عرض کردند که از حضور شیخ العالمین رفته
 چنین ارشاد شده بود سید العلماء من فرمود در آنوقت ما را نیز سبب
 نظر افت و دیگر خیال نه آمد تا پنج سووم ماه عربی که روز نسبت خسرو
 بود مردمان آنقصبه همه مجتمع شده سامان نسبت مهیا کردند و قول
 حاضر آمد و اثری بر قلوب هر که و همه بخوایسته طاری بود از یکساعت
 نجوسه روز بر آمده مجلس شروع شد القدر پر اثر و گرم شد که تا
 نماز مغرب بر یک منظر ماند اهل قصبه می گفتند که از صبح شعور ما گاه
 چنین مجلس درین قصبه نشده بود و هر کس عنایت و التفات
 حضرت شیخ العالمین رفته چنان می یافت که گوید درین مجلس شریف
 میدارند آنزمان ما را یاد آمده که سخن نظر افت نه بود بلکه منظور چنین
 بود که روسی ننمود و از مولوی محمد ابراهیم گفتم که درین وقت مطلب
 حضرت شیخ فہمیدم نقل است در ایام جناب مستطاب
 مولانا شاہ ابوالحسن صاحب افاض علینا فیوضہ را بیماری شام
 عارض شد تندر روز در پی افاسقگی از در و سر و شدت بخار برابر

گذشت هر که و در الشطوط و پریشانی بود براسه عیادت می
 رفتند اما حضرت شیخ العالمین یکبار و یکروز هم درین عرصه
 بنظر عیادت تشریف نه آوردند و نه از کسی مستفسر حال میشدند
 چیزی از منبت خلق را دوست و ادنانکه روز چهارم بعد نماز جمعه تشریف
 آوردند و به تبریر تمام متوجه شدند و مرض در اشتداد بود و روز
 بروز تشویش ازین سبب در قلب تشریف متراژید سید العلماء اندک
 دست بر کانه عرض کردند که سبب بے التفاتی در ابتداء مرض تعلیق
 مافوق التقریر در ایام اشتداد و سبب بر کسے ظاهر نشد امیدوارم که با
 آن فتحاریا بهم فرموده هیچ سبب نیست مگر بیچارگی و بندگی کدام روز بود
 و کدام وقت که براسه دیدن آن فرزند ارجمند دل صفترا ب نمی کرد
 اما هر وقتیکه تقسیم عزم عیادت میکردم از حضرت حق مانعت میشدند
 و بجز منع سبب ارشاد نمی شد آخر یقین آمد که اگر شدت حیات
 بیمار منقطع شده که حکم عیادت بهم نمی شود و جگر ازین اندوه آب
 چون تخیر نموده فرض جمعه بستم در عین نماز حکم شد که بعد فراغ عیادت
 برو و بیجا بچ شود و عنایتی از حضرت رسالت صلی الله علیه و آله
 و سلم یافتیم که همه اضطراب به تسکین مبدل شد و فی الفور بعد نماز
 برخاستم و بر سر بیمار نیستم دیدم که مرض کار خود کرده است
 تشویش دو بالا شد باز سید العلماء عرض کردند که حال عمر هم
 معلوم را سببندگان عالی است و صحت یقین دیگر تشویش میرسد

فرمود اگر خلافت معلوم شان کبریا فی وسیع نیازی نیکو آرد کرا
 محال که دم زند تا زمانیکه موعود بوقوع نہ آید بنظر شان کبریا فی حضرت
 حق جاسے عتقاد نیست اللہ عننی عن العالمین لفعیل ماشا و حکیم
 ما یرید و لا یسل عما لفعیل بہ ہم لیسئلون لقل است مولوسے
 ابو تراب صاحب و بہت برکاتہ سے فرمود کہ در شہر بردوان بودم ایام
 محرم پنج الاول قریب رسید خواستم کہ از فرنگی کہ در رفاقت او بودم
 خصت گیرم اما بنظر لطف امر احتمال قوی عدم اجازت بود بنا بر
 مثال بودم شب و خواب دیدم کہ پیشوی رفتم و درخواست خصت طلب
 کردم اجازت مذاقح کہ بیدار شدم بس اندوہ ناک برخاستم کہ
 آنچه پیش آمدنی بود اول خواب معلوم شد اکنون چارہ کار چه توان
 کرد شب دیگر کہ آمد باز وقت معمول بس متردو خاطر خواب فرستم
 دیدم کہ حضرت شیخ العالمین رہنہ تشریف آورد و فرمود تردد و چسپیت
 خصت طلب کنید خواب داد عرض کردم کہ شب پاریہ آنچه شدنی
 است مخرج خواب دیدم حالا امیدا اجازت چسپیت فرمود ان منع
 و عدم قبول بر خواب گذشت اکنون اجازت خوابید صبح کہ بیدار
 شدم بدر بار رفتم و گفتم در وطن ضرورتے داعی است اگر اجازت
 شود تمیام سباب سفر کنم فی الفور بحال مہربانی خصت سہ ماہ
 داد و گشت شاہرہ ہم اگر پیشکے منظور باشد بگیرد گفتم ہین مشاہرہ
 سہ ماہہ و اینجا با مراد روانہ وطن شدم لقل است مولوسے ابو تراب

صاحب دامت برکاته را خیال نصاب و زکوة سورہ منزل و سیرت پیچیدہ
 در خواست اجازت کردند بر خاطر اشرف حضرت شیخ العالمین رضی
 ناگوار آمد لیکن سرگاہ در فرزند ان عالمی پاپیہ قبول شان بلند بود
 بنظر بلال خاطر از عدم قبول عرض جواب صافت نفرمود و ارشاد
 کرد و تعلق حفظ از ایدائے موکلان پر وقت ضرورت و آنقدر
 فرصت کو مناسب استخاره کنی کہ از بزرگی رحمت یابی مضائقہ
 ندارد و سر شدہ کار بحیلہ سیر و بعد چند کے بناب مدوح را خیال
 اربعین مراقبہ آمد بحضور و کے رضی اللہ عنہ عرض کردند فی الفور
 بعرض قبول شرف پذیر ایست و را بمعنی ترغیب بسیار فرمود
 ایشان ثانیاً عرض شد کہ از ما ناصبح اکثر قضاہ سے شو و غلبہ
 خواب از حد افزون است و ہم غسل و شرب کردن نمی توانم
 کہ حسب خواہ بے خادم طہارت متصور نیست در آنوقت خادم
 و معینے از کجا آید فرمود بہر کار کے کہ اہتمام تمام تر باشد حسب مزاج
 بطور سے آید اہتمام ناصبح تا متر بر دل باید و شست و اربعین نشاندہ
 فرمود مولوسے مشارالیه کہ در سہر و امر تا ختم تمام اربعین بجز کرست
 حضرت شیخ دیگر ندیدم یکبار کہ در اربعین محتلم شدم مطلق بروج
 در طہارت نیافتم سبب آنکہ بعد ناز صبح ہمراہ شستہ بودم کہ خواب
 برین غلبہ آورد و همچنان شستہ محتلم شدم خادم ہم ہم بیان وقت
 از مکان خود رسیدہ بود آب مہیا کرد و در فی الفور غسل کردم و دیگر

گاهی در اربعین محترم نشدم و امر نماز صبح ازین عجیب تر بود که هرگز
 قریب صبح صادق صادق گاهی خواب میدیدم که حضرت شیخ وضو
 میکنند و مسواک برتخته چوبی که وضو منی زند و بران آواز مسواک
 بیدار میگشتم و بعد بیداری همچنان منی یافتم که خواب میدیدم
 گاهی میدیدم که آنحضرت براسے نماز مسجد شریف نشریف فرمایند
 و بر آواز پاسے مبارک بیدار میگشتم و از فرجه درمچپان می دیدم
 تا آخر اربعین به همین نظم ادا و اعانت بود که نماز صبح بکروز هم قضاء
 نشده بود و هم از کرامت و سبب بود رضی اللہ عنہ که در آخر اربعین
 سه روز باقی بود و شکم استیلا کرد و بترتبه صعوبت شد که
 از غایت شدت جان برمی دشواری منی نمود و از سه روز قبل قبض
 شدید بود که مطلق اجابت نشد و فکر کردم که از غیر حیوانیات چیزی
 استمال باید کرد و از غایت صعوبت پاک چیزی هم از دوا یا لانه آید بجز
 بلبله باز اندیشیدم که اینهم دشوار است از اشاره کسی نخواهد نمود
 و نوشتن عمل لاطایل است و اربعین مراقبه و کج صورت هم اگر باقی
 اطلاع کنم شاید بسبب شفقت پدری و صعوبت در ترک اربعین
 احکم فراید و حالاً سه روز باقیست همان بهتر که برفدا گذارم اگر
 موت مقدر است چاره از ان نیست اگر حیات مستعار باشد
 است آخر صحت خواهد شد و بصبر بر ختم بعد ساعت اندک سکون
 پیدا آمد و فی الفور خواب غلبه کرد و حضرت شیخ را دیدم که بیغیر باید